

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

УДК 329.78: 378(477)

DOI 10.31392/UDU-PP.01(01).2024.01

Сергій БОЛТІВЕЦЬ,

головний науковий співробітник НДЦ «Інститут соціально-правових та політичних досліджень імені Олександра Яременка»

УДУ імені Михайла Драгоманова,

доктор психологічних наук, професор

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4432-5272>

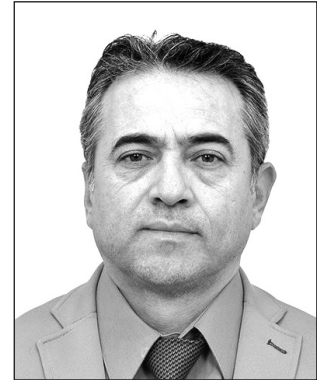
Сефа БУЛУТ,

професор кафедри консультативної психології та керівник центру консультування студентів

Стамбульського університету Ібн Халдуна (Турецька Республіка),
доктор філософії з психології

(Prof. Dr. Sefa Bulut, Department of Counseling Psychology & Head of Student Counseling Center, Ibn Haldun University, Istanbul, Türkiye)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2622-4390>

Стаття розкриває основні підходи до оцінки ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами та наводить індикатори, за допомогою яких можливо з'ясувати мотиваційну динаміку її втілення та встановити компаративні результати. Відзначено, що програми, політика та практика розвитку молоді в громаді має зосереджуватися на позитивних методах і містити практичні інструменти й моделі для розроблення загальногромадських ініціатив, які розвивають компетенції та зосереджуються на схвалюваних громадами показниках. Стверджується, що розвиток молоді не відбувається й не повинен відбуватися в ізольованих контекстах, а навпаки, має бути вбудований у численні середовища, в яких взаємодіє і живе молодь, та переміщується до ініціатив, що розвивають індивідуальний потенціал. Розкрито взаємозв'язок між місцевою громадою та конкретною територією проживання

корінних народів на належних їм масивах природних ресурсів, що втілюється в русі, який сприяє справедливості в охороні природи, а в 2010 році був офіційно заснований у Швейцарії як міжнародна асоціація «Консорціум території життя корінних народів».

Наведено вирішальну місію дітей і молоді, включаючи ще ненароджених нащадків, у підписаному автором від імені Українського народу «Маніфесті території життя», до якої цим самим долучилася й Україна: «Вирішальна роль території життя та їхніх опікунів у тому, щоб майбутні покоління успадкували світ, який є різноманітним, справедливим і зручним для життя». Представлено індикатори системи оцінки в 12 можливих сферах молодіжної політики, запропоновані Університетом Жирони (Королівство Іспанія), до яких належить «Освіта», «Працевлаштування», «Житло», «Здоров'я», «Участь та асоціація», «Культура», «Соціальна згуртованість», «Спорт», «Інформація та орієнтація молоді», «Мобільність», «Методологічні аспекти молодіжної політики» й «Ресурси молодіжної політики». Привернуто увагу до положення про те, що мотиваційна динаміка реалізації територіальними громадами молодіжної політики є похідною від одного з центральних елементів у соціальних дискурсах і, серед них, у дискурсах, пов'язаних із молодіжною політикою, до якого належить повноправне громадянство молодої людини. До інструментів мотиваційної динаміки в Україні в статті віднесено дослідження проблем і потреб молоді; громадські слухання; звітування органів влади об'єднаних територіальних громад для молоді; призначення особи, відповідальної за роботу з молоддю в громадах, або, як наступний крок у налагодженні системної молодіжної роботи, — створення відділів з питань молоді в адміністраціях ОТГ; проведення днів молоді в місцевих радах; створення дієвого молодіжного дорадчо-консультаційного органу — молодіжної ради ОТГ; включення молоді в їх ради й комітети тощо.

Компаративні результати ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами, наведені в статті, свідчать про те, що кожна з них співвідносить свої потреби з власними можливостями розвитку молодіжної політики, опікуючись основними сферами відповідальності в роботі з молоддю. Молодіжна політика громад при цьому, як правило, займає прикінцеве місце і в структурі видатків має непропорційно низькі показники. Цим самим новий механізм бюджетного вирівнювання об'єднаних територіальних громад позбавляє молодь стимулів до наповнення їх бюджетів і сприяє виїзду молодих людей за межі своїх громад у сприятливіші для власного розвитку умови в Україні, а з більш високими прагненнями — до більш розвинених країн Європи і світу, де достатньою мірою фінансуються відповідні бюджетні видатки для молоді. В статті зроблено висновок про те, що компаративні результати ефективності

реалізації молодіжної політики територіальними громадами свідчать про значну різноманітність підходів до визначення потреб молоді, які можуть не збігатися з декларованими цілями й завданнями, що пропагуються або схвалюються центральними органами законодавчої та виконавчої влади в цій сфері.

Ключові слова: оцінка ефективності, молодіжна політика, територіальні громади, мотиваційна динаміка, компаративні результати, позитивні методи, практичні інструменти, загальногромадські ініціативи, розвиток молоді, індивідуальний потенціал, території життя, повноправне громадянство, різноманітність підходів.

Вступ

Розв'язання проблеми ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами ставить питання про визначення відповідних індикаторів, за допомогою яких можливо з'ясувати мотиваційну динаміку реалізації молодіжної політики та встановити компаративні результати. Виходячи з цього, структура дослідження окресленої проблеми включає:

1. Індикатори ефективності молодіжної політики територіальних громад.
2. Мотиваційну динаміку реалізації територіальними громадами молодіжної політики.
3. Компаративні результати ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами.

Території життя молоді різних континентів

Протягом останніх десятиліть увага дослідників до вивчення зазначеної проблеми відзначається багатовимірністю, як і сама проблема, та неослабним дослідницьким інтересом. Зокрема, за ініціативою й редакцією відомих науковців Франсіско А. Вілларруеля, Деніела Ф. Перкінса, Лінн М. Борден і Джоан Г. Кейт [1] підготовлено й видано ґрунтовну працю «Розвиток молоді в громаді: програми, політика та практика», що зосереджується на позитивних методах розвитку молоді і містить практичні інструменти й моделі для розроблення загальногромадських ініціатив, які розвивають компетенції та зосереджуються на схвалюваних громадами показниках. Вивчаючи потреби багатьох аудиторій, програми і політики, кожен розділ сприяє загальному розумінню того, як і чому відбувається розвиток молоді в громаді. Автори відзначають, що цей процес не відбувається й не повинен відбуватися в ізольованих контекстах. Навпаки, він має бути вбудований у численні середовища, в яких взаємодіють і живуть молоді люди, їхні однолітки. Й ця взаємодія має зосереджуватися на

позитивних підходах і результатах. Основна ідея зазначених дослідників полягає в тому, що «фокус позитивного розвитку молоді переміщується з підходу, орієнтованого на зменшення проблем, орієнтованого на дефіцит, до ініціатив, які розвивають індивідуальний потенціал; замість того, щоб зосереджуватися лише на ризику, відбувся зсув до посилення захисних факторів, формування компетенцій, підвищення успішної поведінки та зменшення ризиків» [1].

Одним із показових прикладів є підвищення ефективності здійснення молодіжної політики в трьох спільнотах Королівства Бельгія — фламандській, франкомовній та німецькомовній і трьох регіонах — фламандському, брусельському і Валлонії, узагальнене бельгійськими дослідниками Софі Вербрюгге, Зої Ноель, Луїзою Лебішо, Ларою Бонгарц, Флорансом Кассарт, Керолайном Леушем, Мілан Каллоенс, Барт Де Буазері і Полін Коенен [2]. Молодіжна політика, відзначають дослідники бельгійської молоді, входить до компетенції кожної громади, яка має автономію та відповідальність за власну молодіжну політику, адаптуючи її до своїх культурних і мовних особливостей. Тому специфіка молодіжної політики в цих трьох бельгійських громадах відображає їх адміністративні структури, культурне розмаїття й мовну різноманітність цієї країни. Наприклад, у фламандській громаді молодіжною організацією, керованою молоддю, є Фламандська молодіжна рада, що складається з 16 радників. Половина з них — молоді люди у віці від 16 до 30 років, а інша половина — молодіжні працівники. Радники обираються молодими людьми віком від 12 до 30 років у Фландрії та акредитованими молодіжними організаціями, утворюючи консультативну раду, яка збирається щомісяця для голосування щодо політичних рекомендацій, обговорення позицій і політичної роботи, пов'язаної з молоддю [2].

Автори відзначають, що хоча в бельгійських громадах молодіжна політика децентралізована, вони докладають зусиль для співпраці між громадами. Оскільки в Бельгії живуть люди різного культурного походження, молодіжна політика спрямовується на цю різноманітність, намагаючись розвивати інклюзивні ініціативи, які враховують різні «ідентичності» молоді.

Взаємозв'язок між місцевою громадою й конкретною територією проживання корінних народів на належних їм масивах природних ресурсів втілюється в русі, який сприяв справедливості в охороні природи, а в 2010 році був офіційно заснований у Швейцарії як міжнародна асоціація «Консорціум ІССА» згідно зі Швейцарським цивільним кодексом. Це організація громадянського суспільства, заснована на членстві, яку підтримує міжнародний напівволонтерський секретаріат у двадцяти двох країнах. «ІССА» нагадує аббревіатуру, але насправді означає «території, що охороняються місцевими громадами корінних

народів» або «території життя». В особах членів і почесних членів Консорціуму ІССА представлено Чилі, Тайвань, Болівію, Еквадор, Індію, Мексику, Іран, Сенегал, Кенію, Танзанію, Коста-Ріку, Іспанію, Марокко, Хорватію, Південну Африку, Колумбію, Камерун, Бенін, Вірменію, Нікарагуа, Еквадор, Філіпіни, Конго, Італію, Замбію, США, Австралію, Францію, Канаду, Танзанію, Португалію, Бангладеш, Великобританію, Монголію, Руанду, Мадагаскар, Росію (Форум аборигенів), але немає України. Тому нами особисто підписано «Маніфест територій життя» з представленням нашої країни й політичної позиції держави Українського народу: Україна буде підтримувати території для життя і щастя всіх корінних народів нашої планети.

Підписаний нами «Маніфест територій життя» містить фундаментальну настанову на майбутнє, що визначає вирішальну місію дітей і молоді, включаючи ще ненароджених нащадків: «Вирішальна роль територій життя та їхніх опікунів у тому, щоб майбутні покоління успадкували світ, який є різноманітним, справедливим і зручним для життя» [3].

Серед політичних заходів Консорціум ІССА організував віртуальне багаття на честь Всесвітнього дня корінних народів на тему «Молодь корінного населення як провідник змін для самовизначення», де молоді корінні представники територій життя з усього світу поділилися своїм досвідом та ідеями. Зокрема, Ех Хті Вах, корінний карен з М'янми та поточний координатор молодіжних дій Консорціуму ІССА Південно-Східної Азії, розповів про те, що робить консорціум, щоб забезпечити залучення молоді до більших територій життя та порядку денного збереження. За його словами, Консорціум ІССА розпочав різноманітну діяльність для розвитку потенціалу молоді корінного населення в багатьох сферах, включаючи документування та практичні дослідження. Ці програми мають важливе значення для ініціювання розширення можливостей, знань і навичок серед корінної молоді: «Залучення [молоді корінних народів] до прийняття рішень сприяє передачі досвіду між поколіннями та дає молоді можливість робити внесок і брати участь [зі] своїми перспективами та інноваційними ідеями. Це забезпечує цілісне й стале управління біорізноманіттям. Майбутнє в наших руках. Наше майбутнє залежатиме від того, що ми робимо зараз. Зараз ми охороняємо планету — майже 80% залишків глобального біорізноманіття, бо ми застосовуємо та поважаємо традиційні знання, мудрість і культуру. Ми потребуємо один одного для солідарності та співпраці, й віримо, що зможемо створити світліше та стійкіше майбутнє для всіх». У свою чергу Мішлен Саллата, лідерка корінного населення з Південного Сулавесі й голова Barisan Pemuda Adat Nusantara (BPAN), розповіла про боротьбу їхньої громади за забезпечення передачі знань між поколіннями від старших до молодих. Вона

також звернулася до старійшин і молоді з числа корінного населення: «Для наших носіїв мудрості, давайте продовжувати обговорення між поколіннями та передачу знань. Ми, корінна молодь, можемо продовжувати нести факел мудрості та сили наступному поколінню, щоб врятувати світ» [4].

Ставлення молоді до реалізації свого життєвого призначення в громадах передає Естер Ва, секретар Альянсу корінних народів Бірми (АВІРА) і член Ради Консорціуму ІССА, — тематичний представник з питань молоді та відносин між поколіннями: «Як молодь корінного населення Карен у сучасній М'янмі (Бірмі), ми часто зростаємо в громадах, які стикаються з різними проблемами, включаючи системну асиміляцію в некорінні суспільства, військові конфлікти та переміщення. З моменту свого народження ми були пригноблені багатьма способами, але незважаючи на величезні труднощі, багато молодих Карен зберігають міцний зв'язок зі своєю культурою, традиціями та ідентичністю. Якщо ми озирнемося на останні два десятиліття, молодь каренського корінного населення забезпечує передачу своєї культурної спадщини майбутнім поколінням. Корінні каренські громади мають глибокий духовний зв'язок із нашою землею та навколишнім середовищем. Оскільки багато молодих людей Карен усвідомлюють загрози, пов'язані з вирубкою лісів, видобутком корисних копалин та іншими формами видобутку ресурсів, ми виступаємо за практику сталого розвитку та захист навколишнього середовища на територіях наших предків. Ця стійкість і прихильність до нашого коріння спонукає нас взяти на себе провідну роль у збереженні та просуванні нашої культурної спадщини та територій предків. Ми активно формуємо майбутнє наших громад через різноманітні ініціативи й рухи та виступаємо за значні зміни» [5]. Як видно з наведеної тенденції, основою ефективності місцевої молодіжної політики є збереження молоддю культурної самобутності власних предковичних територіальних громад як територій життя, яким є що представити й розвивати в майбутньому.

Індикатори ефективності молодіжної політики територіальних громад

Вивчення систем індикаторів ефективності політики територіальних громад привернуло увагу іспанських дослідників Анни Планас, Пера Солера і Монсерат Віли [6]. «Якщо ми звернемо увагу на системи індикаторів, то найпоширенішою метою традиційно є аналіз життєвих ситуацій молоді, а не державна молодіжна політика. Лісабонська декларація про молодіжну політику та програми (Лісабон, серпень 1998 р.), прийнята на Всесвітній конференції міністрів, відповідальних за молодь, встановила періоди для досягнення цілей

національної молодіжної політики та розробки показників для забезпечення спільних національних основ для їх оцінки», — зазначають вони.

Згадані автори вказують, що більшість з інструментів оцінки існують на національному чи державному рівнях і про наявний дефіцит місцевих чи муніципальних інструментів. Виходячи з цього, А. Планас, П. Солер і М. Віла [6] завершують свою статтю конкретною пропозицією щодо інструменту оцінки: SIAPJove (Sistema d'Indicadors d'Avaluació per a les Polítiques Municipals de Joventut або Система показників оцінки молодіжної політики місцевого самоврядування) (веб-сторінка: <http://siapjove.udg.edu/>). Він надає як кількісні, так і якісні показники для місцевих керівників молодіжної політики, щоб відносно легко отримати звіти про оцінку в 12 можливих сферах для оцінки в рамках молодіжної політики [6]. Згадану систему SIAPJove пропонує Університет Жирони (Королівство Іспанія) як показники, що мають на меті сприяти аналізу та самооцінці муніципальної молодіжної політики й практичного інструменту для виявлення недоліків і визначення напрямків дій для людей із політичними позиціями та муніципальних техніків у сфері молоді.

Загалом же система індикаторів оцінки муніципальної молодіжної політики Університету Жирони містить дванадцять складових: «Освіта», «Працевлаштування», «Житло», «Здоров'я», «Участь та асоціація», «Культура», «Соціальна згуртованість», «Спорт», «Інформація та орієнтація молоді», «Мобільність», «Методологічні аспекти молодіжної політики» і «Ресурси молодіжної політики». З метою цілісного розгляду системи індикаторів оцінки муніципальної молодіжної політики ми вміщуємо всі дванадцять його розділів у перекладі українською з текстів іспанською та англійською мовами. При цьому поняття муніципалітет ми зберігаємо в перекладі українською мовою як таке, що позначає окрему адміністративно-територіальну одиницю, яка має самоврядний статус і здійснює повноваження на певній території відповідно до законодавства. Походження цього терміну більшість дослідників пов'язує з назвою давньоримського суспільного договору — муніципій (лат. *municipium*, від *munia* — «обов'язки» і *саріо* — «приймаю»), що позначав спільноти, які брали на себе обов'язок поповнювати Рим воїнами з-поміж своїх мешканців в обмін на їхнє римське громадянство і включення своєї місцевості до складу Римської держави зі збереженням власних органів місцевого управління. Виходячи з такого тлумачення, термін позначає первинний рівень адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування, до якого належать територіальні громади в Україні; гміни в Польщі; общини в Болгарії, Сербії, Хорватії; комуни у Франції, Італії, Бельгії, Молдові, Чилі; муніципалітети в

США, Канаді, Бразилії, Аргентині; громади в Німеччині, Австрії (нім. Gemeinde) та в Нідерландах (нід. gemeente) тощо. Власне розроблена Університетом Жирони система індикаторів оцінки муніципальної молодіжної політики має універсальний характер, охоплюючи всі названі види первинного територіального управління і самоврядування.

Так, індикатори розділу «Освіта» поєднують такі складники:

1.1.1 Заходи і програми, розроблені місцевою радою для підтримки регульованої освіти та навчання молоді муніципалітету.

1.1.2 Молоді люди муніципалітету, які брали участь у регульованих програмах або заходах підтримки освіти чи навчання, або які отримували муніципальні гранти.

1.2.1 Освітні та навчальні заходи, спрямовані на молодь, організовані місцевою радою та іншими соціально-освітніми установами чи органами.

1.3.1 Послуги та програми місцевих рад, спрямовані на академічне спрямування й консультування молоді.

1.3.2 Рівень персональної уваги, приділеної молоді в академічній інформації.

Індикатори розділу «Житло» включають:

2.1.1 Спеціалізовані муніципальні акції з професійного інформування та орієнтації молоді.

2.1.2 Рівень уваги, приділеної молоді у професійній інформації, порівняно з усією молоддю муніципалітету.

2.2.1 Відсоток молодих людей, які користуються програмами освіти та підготовки для інтеграції на ринок праці, порівняно із загальною кількістю безробітних молодих людей у муніципалітеті.

2.3.1 Дії місцевої ради сприяють інтеграції молоді на ринок праці.

2.3.2 Конкретні стратегії, спрямовані на сприяння найму молоді муніципалітетом.

2.4.1 Дії місцевих рад щодо створення та сприяння стартапам і самозайнятості.

Указаний розділ охоплює такі питання місцевої молодіжної політики:

3.1.1 Муніципальні дії й послуги з інформування та спрямування молоді щодо доступу до житла.

3.1.2 Річна кількість відповідей, наданих молодим людям щодо житла.

3.2.1 Кількість договорів оренди, укладених молодими людьми через муніципальні житлово-комунальні служби, порівняно з усією молоддю міста.

3.2.2 Відсоток житла, що надається місцевою радою або субсидується, зарезервовано для молоді.

3.3.1 Альтернативи нормальному житлу, які просуває місцева рада для молоді муніципалітету.

Індикаторами розділу «Здоров'я» є:

4.1.1 Муніципальні акції прямої уваги щодо здоров'я молоді.

4.1.2 Кількість молодих людей, які запитують інформацію про здоров'я, порівняно зі всією молоддю міста.

4.1.3 Дії щодо допомоги та спрямування батьків у профілактиці шкідливої поведінки.

4.2.1 Започатковані або організовані місцевою радою заходи з пропаганди здорового способу життя та поведінки серед молоді.

4.2.2 Координація агентів, які працюють над зміцненням здоров'я в муніципалітеті.

4.2.3 Кількість молодих людей, які беруть участь в освітніх та тренінгових заходах, спрямованих на зміцнення здоров'я, порівняно із загальною кількістю молоді в муніципалітеті.

До індикаторів розділу «Участь і асоціація» належать:

5.1.1 Акції підтримки молодіжних об'єднань місцевою владою.

5.1.2 Увага та підтримка дій молодіжних груп без легального статусу.

5.1.3 Координація між молодіжними об'єднаннями або секціями та працівниками молодіжного відділу.

5.2.1 Середній відсоток ініціатив індивідуальної участі з інституційною участю.

5.2.2 Заходи, які просуваються або організуються місцевою радою для стимулювання громадянської участі серед молоді муніципалітету.

Розділ «Культура» розкриває:

6.1.1 Річний рівень культурних пропозицій для молоді, запрограмований місцевою радою або за її підтримки, порівняно з кількістю молоді муніципалітету.

6.1.2 Стратегії місцевого самоврядування щодо просування та підтримки культурних заходів, організованих третіми сторонами.

6.1.3 Відсоток культурних пропозицій для молоді порівняно із загальними культурними пропозиціями муніципалітету або за його підтримки.

6.1.4 Відсоток муніципальних культурних пропозицій, організованих молодими людьми, порівняно із загальною кількістю культурних пропозицій.

6.2.1 Стратегії місцевого самоврядування щодо сприяння та підтримки молодіжної творчості.

6.2.2 Відсоток молодих людей, які скористалися діями місцевих рад щодо заохочення та підтримки молодіжної творчості.

6.3.1 Стратегії місцевих рад, щоб надати молодим людям доступ до культурних заходів.

Розділ «Соціальна згуртованість» містить такі показники:

7.1.1 Дії та програми, розроблені місцевою владою або за її підтримки, спрямовані на молодь з метою сприяння співіснування.

7.2.1 Дії чи програми місцевої ради або за її підтримки, спрямовані на залучення найбільш уразливих груп молоді.

7.4.1 Дії чи програми місцевої ради або за її підтримки, спрямовані на молодь для зменшення гендерної нерівності.

7.5.1 Дії місцевої ради щодо формування позитивного соціального іміджу молоді.

Розділ «Спорт» включає такі індикатори:

8.1.1 Щорічна спортивна пропозиція, безпосередньо запрограмована місцевою радою.

8.1.2 Акції підтримки та просування місцевою радою спортивних заходів, організованих третіми особами.

8.1.3 Відсоток молодих людей, які протягом року беруть участь у запланованих спортивних заходах, організованих місцевою радою або за її підтримки.

8.2.1 Пропозиція спортивних заходів для різних верств молоді.

8.2.2 Стратегії місцевих рад щодо полегшення доступу молоді до спортивних заходів.

Індикатори розділу «Інформація та орієнтація молоді»:

9.1.1 Показник уваги до інформації для молоді.

9.1.2 Акції, спрямовані на те, щоб інформація дійшла до молоді.

Індикатори розділу «Мобільність»:

10.1.1 Муніципальні заходи щодо адаптації міського та міжміського громадського транспорту до потреб мобільності молоді муніципалітету.

10.1.2 Заходи, спрямовані на сприяння використанню альтернативних транспортних засобів молоддю муніципалітету.

Розділ «Методологічні аспекти молодіжної політики» охоплює такі компоненти:

11.1.1 Методологія, яка використовується місцевою радою для активізації скоординованої міжвідомчої роботи в сфері молодіжної політики.

11.1.2 Наявність міжвідомчих планів, які сприяють міжвідомчій роботі з молодіжної політики.

11.1.3 Перегляд та коригування міжвідомчих планів, програм і заходів.

11.1.4 Ступінь участі муніципальних рад у молодіжних планах або проєктах.

11.1.5 Міжінституційні стратегії роботи щодо молодіжної політики на муніципальному рівні між різними органами місцевого самоврядування.

11.1.6 Стратегії міжінституційної роботи між організаціями та місцевою владою щодо молодіжної політики.

11.1.7 Координація професіоналів та агентів, залучених до розвитку молодіжної політики.

11.1.8 Керівництво міжвідомчими планами.

11.2.1 Наявність документів щодо планування тих заходів, спрямованих на молодь, які безпосередньо організовує місцева рада.

11.2.2 Безпосередньо організовані місцевою радою механізми та системи оцінки дій, спрямованих на молодь.

11.2.3 Наявність локальних досліджень та діагностики, які виявляють потреби та запити молоді.

11.3.1 Наявність розробленого методу участі молоді в молодіжній політиці.

11.3.2 Відсоток проєктів, спрямованих на молодь, які включають певний процес участі молоді.

«Ресурси молодіжної політики» — це завершальний розділ Системи показників оцінки молодіжної політики місцевого самоврядування Університету Жирони:

12.1.1 Відсоток території, призначеної для місцевих молодіжних закладів, відносно загальної кількості молоді на території місцевого самоврядування.

12.1.2 Кількість годин на тиждень, коли відкриті муніципальні молодіжні центри, порівняно із загальною кількістю молоді.

12.1.3 Забезпечення технічними ресурсами молодіжних закладів для розвитку діяльності.

12.1.4 Відповідність потреб молоді муніципальним молодіжним закладам.

12.2.1 Тижнева кількість годин особового складу, призначеного для розгортання муніципальної молодіжної політики.

12.2.2 Відсоток стажу або кількість років стажу муніципального персоналу, який займається молодіжною політикою.

12.2.3 Типологія муніципального персоналу, що займається муніципальною молодіжною політикою.

12.2.4 Кількість фахівців вищої професійної категорії порівняно із загальною кількістю муніципальних працівників, які займаються молодіжною політикою.

12.2.5 Кількість муніципальних спеціалістів, які займаються молодіжною політикою, і мають високу стабільність роботи порівняно із загальною чисельністю апарату місцевої ради.

12.2.6 Стратегії місцевих рад для сприяння безперервному навчанню муніципальних спеціалістів, які займаються питаннями, пов'язаними з молоддю.

12.2.7 Відсоток витрат на зовнішні людські ресурси, присвячені молодіжній політиці.

12.2.8 Відсоток муніципального персоналу, що займається молодіжною політикою, яка фінансується різними відділами місцевої ради.

12.3.1 Відсоток поточних видатків, спрямованих на молодіжну політику.

12.3.2 Поточні витрати, спрямовані на молодіжну політику, порівняно з потребами молоді муніципалітету.

12.3.3 Відсоток, представлений витратами на персонал, який займається молодіжною політикою, порівняно із загальними поточними витратами, присвяченими молодіжній політиці.

12.3.4 Відсоток муніципальних витрат, спрямованих на молодіжну політику, охоплений кожним джерелом фінансування.

12.3.5 Відсоток поточних муніципальних витрат, спрямованих на молодіжного радника [7].

Виходячи з методичної і практичної спрямованості нашого представлення індикаторів ефективності молодіжної політики територіальних громад, ми навели повний зміст Системи показників оцінки молодіжної політики місцевого самоврядування Університету Жирони з метою залучення ширшого кола дослідників для її використання, перевірки й валідації. Саме до цього закликають її автори — члени Дослідницької групи з питань освітньої та соціокультурної політики та програм (GRES) Інституту досліджень освіти (IRE) UdG Пере Солер, Жорді Естівілл, Юдіт Фуллана, Лаура Масо, Мірта Монсені,

Глорія Муньос, Анна Планас, Нарсіс Турон та Монсеррат Віла [7], які перевіряли запропоновану систему в каталонському та іспанському контекстах. Автори відзначають, що кінцевою метою є оцінка муніципальної молодіжної політики, а не оцінка місцевих ефектів національної молодіжної політики. Інструмент є значущим, якщо він використовується добровільно та коли веде до покращення державної молодіжної політики, а не до оцінки агентів з-за меж муніципалітету та його використання як способу звітування про використання державних ресурсів. За задумом авторів, система має служити розвитку здатності оцінювати спроможність і культуру оцінювання як інструменту для вдосконалення програм, доступного для різних груп, покращити управління ним тощо. Це не виключає інших процесів оцінювання, а навпаки — цю систему оцінювання слід впроваджувати поряд з іншими процесами оцінювання, розробленими з використанням інших методологій.

Легко потрапити в пастку, відзначають автори, порівнюючи результати різних муніципалітетів. Цей інструмент не було розроблено з цією метою; відправна точка в кожному випадку є різною, а отже, вимагає конкретних, диференційованих зусиль, стратегій і політики. Невеликий прогрес в одному муніципалітеті може означати дуже успішну молодіжну політику, в той час як подібні результати в іншому муніципалітеті можуть свідчити про розворот політики, яка проходила. Індикатори оцінки були розроблені, щоб уникнути дискримінації між більшими та меншими муніципалітетами. Однак можуть бути сценарії, вигідні для того чи іншого муніципалітету. Ми вважаємо, відзначає колектив співавторів, що теоретично таких випадків небагато, і що в будь-якому випадку остаточне тлумачення та оцінку робить сам муніципалітет [7].

Мотиваційна динаміка реалізації територіальними громадами молодіжної політики

Мотиваційна динаміка реалізації територіальними громадами молодіжної політики є похідною від одного з центральних елементів у соціальних дискурсах і серед них у дискурсах, пов'язаних із молодіжною політикою, до якого належить повноправне громадянство молодої людини. Вже згадані автори системи показників оцінки молодіжної політики місцевого самоврядування П. Солер, Ж. Естівілл, Ю. Фуллана, Л. Масо, М. Монсені, Г. Муньос, А. Планас, Н. Турон та М. Віла [7] мету молодіжної політики вбачають у гарантуванні можливості та якості всіх процесів, які дозволяють говорити про реалізацію повного громадянства. Ось чому мотиваційна динаміка реалізації територіальними громадами молодіжної політики має сприяти емансипації молоді,

що розуміється як доступ до гідного житла та роботи, молода людина також має отримати якісну освіту, мати доступ до культури та не бути предметом будь-якого типу соціального виключення.

Оцінка мотиваційної динаміки молодіжної політики повинна включати елементи для розгляду ефективності дій, вжитих із точки зору доброчесності, щоб сприяти можливостям емансипації молоді та разом із цим здійснення ними повносправного громадянства. Мотиваційна динаміка виникає з переконання, що муніципальна молодіжна політика повинна займати центральне місце в соціальній політиці і водночас вона також може стати засобом соціальної трансформації, сприяючи здійсненню життєвих проєктів молодих людей, сприяти соціальній мобільності, боротися з нерівністю та посилювати роль молоді як рушія змін. Ця центральна роль, на думку згаданих співавторів, нині виправдовує потребу в політиці та спеціальних молодіжних підрозділах, оскільки в багатьох випадках молоді люди потребують особливої уваги через дуже різні та мінливі фактори, пов'язані зі своїм молодим станом.

Систематична оцінка достоїнств і цінності молодіжної політики через плани, програми та проєкти, її легітимність, відповідність потребам молоді є основою і джерелом мотиваційної динаміки в реалізації територіальними громадами молодіжної політики. Як відзначають згадані П. Солер, Ж. Естівілл, Ю. Фуллана, Л. Масо, М. Монсені, Г. Муньос, А. Планас, Н. Турон та М. Віла, оцінювання є інструментом, який також можна використовувати на індивідуальній основі, щоб зосередитися на конкретних інтересах і конкретних сферах, однак його періодичне застосування надає довідкові дані щодо еволюції системи. Рекомендується, щоб, де це можливо, керівник місцевого самоврядування, відповідальний за молодь, брав участь у цьому процесі оцінювання, і щоб процес інтерпретації та обдумування наприкінці кожного рівня оцінювання був максимально відкритим із залученням як муніципальних органів, так і молодіжних організацій та груп.

Оцінювання є корисним інструментом для початку дискусії з молодими людьми та іншими експертами щодо молоді та/або молодіжної політики з метою тлумачення зазначеної політики, створення спільного бачення і подальших висновків, що формують мотиваційну динаміку в реалізації, інструмент має бути ще й дидактичним засобом, який спрямовує систематизацію та складання звітів і матеріалів для оцінки й планування муніципальної молодіжної політики, хоча для багатьох індикаторів можуть бути відсутні довідкові дані, які полегшують правильну інтерпретацію результатів. Незважаючи на це, зазначені автори вважають, що лише систематичне застосування індикаторів

може допомогти змінювати ситуацію та надавати критерії й довідкові дані для розробки молодіжної політики [7].

Емпірично вивчаючи політику Фінляндії щодо дітей та молоді, Кірсі Пауліна Каліомі, Юні Хеклі і Пія Беклунд [8] розглянули зобов'язання щодо участі, які муніципалітети прагнуть виконати, а також просторову прив'язаність, яку діти та молоді люди встановлюють у своєму життєвому світі. З цією метою зазначені автори представили концепцію громадянства, яке живе як інтерфейс, де можуть зустрітися територіально прив'язане державне управління і безліч просторових прихильностей, характерних для транснаціонального життя, й запропонували переобґрунтування життєвого громадянства як у топологічних, так і в топографічних термінах як покращення теоретичного розуміння повсякденної політичної діяльності та як крок до більш вправної політики участі.

Агроекологічний досвід мотиваційної динаміки в сільських поселеннях муніципалітету Ріо-Боніто-ду-Ігуасу, штат Парана, Бразилія, де мешкає значна кількість українських емігрантів, представлено в дослідженні Лізан Карвальо, Анеліз Грасіель Рембо та Джанет Стоффель [9]. Аналізуючи досягнення й виклики ініціатив, вказані автори висвітлили потребу в більш широких, системних і багатомасштабних діях на користь побудови агропродовольчої системи, яка сприяє продовольчому й харчовому суверенітету та безпеці місцевих громад і, таким чином, — розвитку територій. Існують виклики та вимоги щодо навчання з агроекології, технічної допомоги, підтримки в організації фермерських груп, фінансування, будівництва та консолідації маркетингових каналів для гарантій доходу сімей. Разом із цим виявлена значна мобілізація місцевих діячів, які вплинули на реалізацію агроекологічних ініціатив, але водночас існують чинники, що обмежують втілення досвіду як механізму територіального розвитку.

В Україні питання активізації молоді та її залучення до діяльності з розвитку громад присвячені матеріали, узагальнені Ю. Ткачук, Т. Репицьким і А. Товстухою [10], з досвіду громад-партнерів програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE) в сфері реалізації молодіжної політики — п'ятирічною програмою міжнародної організації Глобал Ком'юнітіз (Global Communities) за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Спрямованістю програми є зміцнення місцевого самоврядування, створення кращих умов для розвитку об'єднаних територіальних громад, підвищення рівня залученості громадян до прийняття рішень, забезпечення підзвітності та прозорості громадського управління в 7-ми таких цільових областях: Дніпропетровській, Івано-Франківській, Харківській, Херсонській, Кіровоградській, Миколаївській та Тернопільській.

Мотиваційна динаміка реалізації територіальними громадами молодіжної політики представлена інструментально та у формі прикладів її втілення. До інструментів мотиваційної динаміки належить дослідження проблем і потреб молоді; громадські слухання; звітування органів влади об'єднаних територіальних громад для молоді; призначення особи, відповідальної за роботу з молоддю в ОТГ, або, як наступний крок у налагодженні системної молодіжної роботи, — створення відділу з питань молоді в адміністрації ОТГ; проведення днів молоді у місцевих радах; створення дієвого молодіжного дорадчо-консультаційного органу — молодіжної ради ОТГ; включення молоді в ради і комітети; здійснення цільової комплексної програми «Молодь ОТГ»; неформальні зустрічі активної молоді з головою ОТГ — «Кава з головою»; створення та розвиток молодіжних організацій; спілкування і презентації людей, цікавих молоді, з досвідом діяльності у сферах локального самоврядування, підприємництва, соціальних проєктів тощо; дводенний форум для молодих представників об'єднаних територіальних громад, що поєднує інтенсивне навчання за методиками неформальної освіти з активним спілкуванням та обміном ідеями; навчання в дії шляхом проведення тренінгів та практичних занять для молоді; формування місцевих бюджетів — залучення молоді до активної діяльності через безпосередню участь у реалізації різноманітних проєктів, спрямованих на розвиток місцевої громади в сфері культури, дозвілля, спорту, освіти тощо; ярмарки можливостей — поширення інформації про існуючі ініціативи, проєкти та програми, до яких може долучитися молодь; інтерактивний тренінг, сфокусований на формуванні лідерського потенціалу молоді, підвищенні рівня участі молодих людей у діяльності локальних громад, розвитку знань у сфері проєктного менеджменту; середньотермінові обміни учнями шкіл різних громад задля навчання, вивчення нового середовища, активного спілкування між представниками різних громад, багатостороннього розвитку школярів; створення молодіжних просторів та центрів; залучення молоді до активного розвитку локальних громад, створення та модернізації інфраструктури — розвиток спортивних і культурних об'єктів, імплементація нових форматів взаємодії з громадою; залучення до участі в розвитку молодіжної спроможності українських та зарубіжних ресурсів, таких, як волонтери Корпусу миру США (Peace Corps), волонтери European Solidarity Corps, а також інших провідників послуг розвитку спроможності для забезпечення комплексного підходу в діяльності локальної громади; залучення молодих людей, котрі беруть активну участь у розвитку локальної громади, до повноцінної роботи над творенням змін в ОТГ, використовуючи професійні навички та особисті якості окремих молодих активістів, їхнє працевлаштування в органи влади ОТГ; створення системної

програми стажування молоді в органах влади ОТГ для формування практичних навичок, теоретичних знань та безпосереднього залучення молодих людей до управління; підвищення компетенції молодіжних лідерів та фахівців цієї галузі в умовах децентралізації задля підвищення ефективності планування й реалізації молодіжної роботи на місцевому рівні; створення можливостей для реалізації проєктів молодіжного підприємництва; запровадження системи фінансового сприяння для навчання та розвитку талановитої молоді за рахунок бюджету ОТГ; створення механізму для фінансового забезпечення проєктів розвитку громади, зокрема молодіжних проєктів, шляхом залучення мешканців громади та місцевої влади до розробки програм розвитку локальної громади і їх фінансового забезпечення [10, с. 22–50].

Необхідно відзначити, що мотиваційна динаміка реалізації молодіжної політики представлена прикладами Присиваської та Кочубеївської ОТГ Херсонської області, Бобринецької, Маловисківської, Олександрівської й Новоукраїнської громад Кіровоградської області, Теревовлянської, Великогаївської, Скалаподільської та Байковецької ОТГ Тернопільської області, Біляївської ОТГ Одеської області, Старосалтівської ОТГ Харківської області, Мостівської, Прибужанівської, Галицинівської, Баштанської і Доманівської ОТГ Миколаївської області, Широківської, Царичанської й Покровської селищної ОТГ Дніпропетровської області, Старобогородчанської, Печеніжинської, Верхнянської, Старобогородчанської та Білоберізької ОТГ Івано-Франківської області, Корнинської та Баранівської ОТГ Житомирської області.

Як відзначають Є. Бородін і А. Острикова [11], «оскільки в обласних центрах та містах обласного значення вже був досвід існування відповідальних за молодіжну політику виконавчих органів, вони займалися реорганізацією». Прикладами мотиваційної динаміки в реалізації територіальними громадами молодіжної політики автори називають Дніпровську міську раду, яка із загального гуманітарного підрозділу виокремила окремий департамент молодіжної політики та національно-патріотичного виховання, міську раду Львава, де існує управління молодіжної політики.

«Найбільш поширеною комбінацією, на думку зазначених дослідників, є об'єднання молодіжного та спортивного напрямів (управління молоді та спорту Хмельницької, Херсонської, Кременчуцької, Білоцерківської міських рад, відділи молоді та спорту Роменської й Кам'янської міських рад та інші). Але для створених у процесі об'єднання нових територіальних громад доводилося вирішувати питання як щодо започаткування молодіжних підрозділів, так і про визначення реальних можливостей стосовно ресурсів для утримання виконавчих органів в цілому. На практиці більшість місцевих рад створювали

багатофункціональні (багатофункціональні) структурні підрозділи не тільки гуманітарного, а ще й соціальногуманітарного спрямування» [11, с. 8].

Мотиваційна динаміка молодіжної політики щодо участі молодих людей представлена в «Дослідження потреб і стану діяльності місцевих, обласних і національних органів влади у сфері молодіжної політики, а також місцевих й обласних молодіжних консультативно-дорадчих органів, зокрема з урахуванням потреб та реалій молодих людей у воєнний і повоєнний період» [12]. Результатами онлайн-опитування встановлено, що «національні, регіональні й місцеві представники/представниці органів влади, а також відповідальні особи молодіжних консультативно-дорадчих органів мають доволі схоже сприйняття: про найнижчі або безглузді рівні участі молодих людей (без реального впливу) ніколи або майже ніколи не йдеться. Щодо вищого рівня участі молодих людей і спільного ухвалення рішень, то органи влади більш оптимістичні, а молодіжні консультативно-дорадчі органи більш критичні в їхніх оцінках, проте це не було підкріплено результатами інтерв'ю й фокусгрупових дискусій, навпаки респонденти й респондентки часто наводили приклади з їхньої діяльності, які демонструють нижчі рівні участі молодих людей» [12, с. 8]. Автори визнають, що результати дослідження ґрунтуються виключно на відповідях представників/представниць органів влади, відповідальних за молодіжну політику, і молодіжних консультативно-дорадчих органів на місцевому, регіональному та національному рівнях, які брали участь в опитуванні, фокус-групах і глибинних інтерв'ю, і на їхньому сприйнятті обставин, в яких вони працюють, але ці результати не розкривають реальну ситуацію [12, с. 3]. Таким чином, наведені результати розкривають частину реальності такою, якою її бачать відповідальні за здійснення молодіжної політики особи.

Огляд стану розвитку молодіжної політики в 6 громадах-партнерах у межах реалізації компоненту «Підтримка молодіжної роботи та розширення можливостей молоді» проєкту «Голос громади в місцевому самоврядуванні» Програми USAID DOBRE здійснено громадською організацією «Агенція локальних ініціатив» [13]. Стан молодіжної політики територіальних громад було оцінено за такими критеріями: молодь у соціально-демографічній структурі територіальної громади; розвиток молодіжної політики; робота молодіжного працівника; діяльність молодіжної ради; наявність та діяльність молодіжних центрів і просторів; наявність та діяльність молодіжних громадських організацій; молодіжні проєкти, які були впроваджені в територіальній громаді за останні п'ять років; ключові проблеми в молодіжній сфері, які потребують першочергового вирішення. Докладний огляд стану молодіжної політики в Харківській області здійснено на прикладі Балаклійської, Малинівської, Мереф'янської,

Роганської, Старосалтівської та Чугуївської територіальних громад. Як видно з представлених результатів, основним засобом мотиваційної динаміки реалізації зазначеними територіальними громадами молодіжної політики є інформаційно-навчальні заходи, тренінги, навчально-ознайомчі візити щодо створення і державної реєстрації нових громадських та благодійних організацій, обговорення, обміну досвідом, знайомств, роботи в командах, планування, поглиблення знань у питаннях грантових програм, соціального згуртування, проведення опитувань серед жителів громад, переймання досвіду колег тощо.

Розвиток молодіжної політики в сільських громадах Рівненської області представлено в дослідженні А. М. Костюкевич, Р. М. Костюкевич і С. Ю. Антонюк [14], в якому проаналізовано наявність стратегічних документів на офіційних сайтах сільських ОТГ області. Зокрема, виявлено, що тільки 18% ОТГ мають програми розвитку молоді. На основі опитування встановлено, що в багатьох громадах відсутні заходи для розвитку молодих людей та не враховується думка молоді в соціально-економічному розвитку громади [14, с. 112].

Таким чином, мотиваційна динаміка реалізації територіальними громадами молодіжної політики спрямовується на емансипацію молоді, що розуміється як доступ до гідного житла та роботи, отримання якісної освіти, розширення доступу до культури та усунення будь-яких перешкод для розвитку молоддю своїх можливостей без будь-якого типу соціальних обмежень. В Україні мотиваційна динаміка реалізації територіальними громадами молодіжної політики представлена інструментально та у формі прикладів її втілення. До інструментів мотиваційної динаміки належить дослідження проблем і потреб молоді; громадські слухання; звітування органів влади ОТГ про вирішення молодіжних проблем; призначення особи, відповідальної за роботу з молоддю в ОТГ тощо. Основним засобом мотиваційної динаміки, зумовленої участю молодіжних громадських організацій в реалізації територіальними громадами молодіжної політики, є інформаційно-навчальні заходи, тренінги, навчально-ознайомчі візити щодо створення і державної реєстрації нових громадських та благодійних організацій, обговорення, обмін досвідом роботи в командах, планування, поглиблення знань у питаннях грантових програм, соціального згуртування, проведення опитувань серед жителів громад, переймання досвіду колег тощо.

Компаративні результати ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами

Порівняльні характеристики результатів реалізації молодіжної політики територіальними громадами відображені в 64-х прикладах її здійснення, що

розкривають вплив громад на життя молоді в збірнику «Молодь і громада: зміни заради майбутнього» [15]. Приклади призначені для органів місцевого самоврядування та заохочення молодих людей до активної участі в житті своїх громад. Так, наприклад, Устилузька молодіжна організація (УМО) Волинської області створила культурний осередок для ініціативних жителів об'єднаної територіальної громади й бере участь у проєктах міської ради, проводить заходи з молоддю, серед яких дитячі розваги, кіносеанси під відкритим небом, облаштування місць відпочинку, творчі майстерні тощо. Ставши одним із переможців конкурсу «Програма підтримки ініціатив жителів Устилузької об'єднаної міської територіальної громади», УМО реалізує власний проєкт — «Голос громади» [15, с. 29].

Осередком нетрадиційного спілкування влади з молоддю в м. Кагарлику Київської області є молодіжний клуб за інтересами «Сучасник», в рамках якого проходять засідання за участі представників органів місцевого самоврядування, де обговорюються теми на кшталт «Активізація участі молоді у суспільно-політичному житті», «Молодіжна політика в Україні в умовах децентралізації» — для ознайомлення представників учнівської молоді із засадами молодіжної політики [15, с. 32].

На базі Будинку дитячої і юнацької творчості в Борисполі (Київщина) працює гурток «Основи державотворення», який сприяє обізнаності молоді в політичній та правовій сферах життя. В роботі гуртка моделюються нестандартні підходи до висвітлення маловідомих аспектів етнічного, етнополітичного, культурного розвитку українського суспільства, досвіду державотворення, ролі визначних політичних діячів у житті українського народу, проводиться навчання школярів основам політології, вивчення суспільних, правових, політичних питань державотворення [15, с. 35]. Як видно з наведених нами трьох прикладів, здійснення молодіжної політики територіальними громадами відзначається самобутністю, неповторністю і цим самим несе в собі компаративний потенціал зіставлення ініціатив, задумів і творчої різноманітності їх втілення різними громадами України.

За участі молоді територіальні громади ухвалюють програми молодіжної політики, які ґрунтуються на спільних уявленнях про перспективи саморозвитку місцевих спільнот і можливостей їх взаємодії. Зокрема, «Програма підтримки молодіжної політики на території Софіївської селищної територіальної громади на 2021–2025 роки» (Дніпропетровська область) [16] в своїй основі містить компаративний аналіз очікувань молоді та зіставлення його з даними загальнонаціонального опитування і водночас розкриває власну динаміку: «Проаналізувавши відповіді на

запитання «чого саме, на Ваш погляд, не вистачає молодіжній політиці в Софіївській ОТГ?», виокремили:

- взаємозв'язок з актуальними викликами життя самої громади (74,7%);
- послідовності в реалізації запланованої політики (81,6%);
- активної молоді різних вікових груп для гуртування (82,9%);
- сучасних локацій для проведення молодіжних заходів (89,2%);
- грошей для проведення видовищних заходів для молоді (86,7%);
- талановитих організаторів молодіжної політики (88,0%);
- сучасних форм роботи з молоддю (83,2%);

Окрім того, 76,6 % опитаних вважають, що заходи для молоді проходять нерівномірно по населених пунктах громади, тому доцільно при їх плануванні враховувати цей факт. А найважливішим під час відвідування заходів молодь вбачає можливість навчитися чогось нового (49,1%), змістовно провести час (47,5%) та кваліфіковані кадри, які задіяні для проведення відповідних заходів (41,9%) [16, с. 6]. Стратегічне визначення майбутнього Софіївської селищної об'єднаної територіальної громади Дніпропетровської області передбачає «сприяння сталому розвитку молодіжної політики через постійний аналіз ситуації в громаді, регіоні й Україні, підтримка молоді та їхніх ініціатив, розвитку рівноправного партнерства між молоддю громади, місцевою владою та іншими секторами суспільства всередині громади, так і за її межами, на основі принципів відкритості, прозорості, професійності та ефективності [16, с. 7]. Наведений приклад відображає цілісний підхід до формування молодіжної політики територіальної громади, основою якого є можливість співвіднесення власної спільноти із загальнодержавною і динамікою досягнень власної спільноти.

Натомість «Програма розвитку молодіжної політики на території Калинівської селищної ради на 2022–2025 роки» (Фастівський район Київської області) запровадила власне визначення стратегічної мети: «Молоді люди є носієм потенціалу, мають права і відіграють активну роль у розвитку Калинівської громади. Молодіжна політика інтегрує в собі й усі інші сфери відповідальності по роботі з молоддю. Це стосується освіти, працевлаштування та ринку праці, культурного розвитку, соціального захисту тощо та передбачає використання існуючої структури й формування нової, якщо її нема, з урахуванням функцій різних відповідальних суб'єктів на рівні громади. Частково функції роботи з молоддю покладені на старостинські округи із залученням до співробітництва освітніх, медичних, культурних закладів та інших організацій територіальних громад» [17, с. 4]. Як бачимо з цих прикладів, кожна територіальна громада співвідносить власні потреби з власними можливостями розвитку молодіжної

політики, опікуючись основними сферами відповідальності в роботі з молоддю. При цьому місцева специфіка потреб у цій роботі покривається видатками селищного бюджету та інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством.

Економічний аналіз стану фінансового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад у Київській області здійснила А. О. Єрмоєнко на прикладах бюджетів Калитянської селищної об'єднаної територіальної громади з найменшим показником податкоспроможності — 0,6 та бюджет Миронівської міської об'єднаної територіальної громади — 3,7 за 2020 рік. Як відзначає дослідниця, якщо індекс податкоспроможності бюджету громади є нижчим, ніж 0,9, який є середнім значенням по Україні (с. з.), тоді така громада неспроможна покрити свої видатки і їй надається базова дотація з державного бюджету. Треба сказати, що така дотація не покриває повністю потребу ОТГ, вона становить 80% суми, якої не вистачає для досягнення показника 0,9 середнього значення. Якщо значення індексу більше за 1,1 с. з., то застосовують реверсну дотацію, а саме передають 50% надлишкової суми з місцевого бюджету до державного. Це і є новий механізм бюджетного регулювання та вирівнювання — горизонтальне вирівнювання, яке прийшло на заміну старій системі балансування доходів і видатків місцевих бюджетів» [18, с. 41]. Оскільки за рахунок коштів об'єднаних територіальних громад здійснюється фінансування видатків, делегованих державою на утримання освіти, охорони здоров'я, культури та спорту, соціального забезпечення й соціального захисту, то молодіжна політика громад у цьому переліку, як правило, займає прикінцеве місце і в структурі видатків має непропорційно низькі показники. Цим самим новий механізм бюджетного вирівнювання об'єднаних територіальних громад позбавляє молодь стимулів до наповнення їх бюджетів і сприяє виїзду молодих людей за межі своїх громад у більш сприятливі для власного розвитку умови в Україні, а з більш високими домаганнями — до більш розвинених країн Європи і світу, де достатньою мірою фінансуються відповідні бюджетні видатки для молоді.

Це підтверджує Р. С. Мамчур у магістерській роботі на здобуття наукового ступеня магістра публічного управління, відзначаючи важливість оцінки ефективності реалізації молодіжної політики України: «Так, молодіжні проблеми існують, і їх не вирішеність прямо впливає на результативність та ефективність реалізованих заходів у молодіжній сфері як регіонального, так і загальнонаціонального масштабів. Окрім того, особливо гостро зараз стоїть питання відтоку молодих громадян до інших країн з різних причин, основною з яких є пошук стабільного фінансового ресурсу» [19, с. 10]. Ефективність розвитку

молодіжної політики, на думку згаданого дослідника, залежить не тільки від пошуку шляхів її вдосконалення, а й від динаміки застосування нових методів і принципів функціонування системи управління державної молодіжної політики, підвищення ефективності якої «має відбуватися в призмі різних наук, що вивчають державне управління під тим чи іншим кутом» [19, с. 11]. Водночас, як відзначає Р. С. Мамчур, одним із важливих шляхів підвищення ефективності молодіжної політики на рівні громад є розробка та формування системи молодіжної роботи в об'єднаних територіальних громадах, спрямованої на підтримку й розвиток молодіжних центрів та запровадження діяльності молодіжних працівників, що забезпечується виконавчими комітетами об'єднаних територіальних громад відповідно до інтересів та потреб молодого покоління.

Компаративні результати ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами свідчать про значну різноманітність підходів до визначення потреб молоді, які можуть не збігатися з декларованими цілями і завданнями, що пропагуються або схвалюються центральними органами законодавчої та виконавчої влади в цій сфері. В практиці територіальних громад це втілюється в суперечності між декларованою молодіжною політикою громади згідно із загальносхвалюваними підходами центральних органів влади та реальними запитами і потребами місцевої молоді та їх індивідуальними долями. При цьому чим менше декларативності в здійсненні молодіжної політики громад та намагань реалізувати широко культивовані центральними органами законодавчої та виконавчої влади в молодіжній сфері підходи молодіжних гетто, в яких молодь розвиває молодь з молоддю за допомогою молоді для молоді, тим приязнішим для підростаючих поколінь є різновікове середовище їх зростання і меншою еміграція в пошуках нав'язаних їй зовнішньо зразків. Подальші дослідження важливі для з'ясування внутрішньої неповторності молодіжної політики територіальних громад, яка відповідає їх самобутнім інтересам, потребам і прагненням.

Висновки

Оцінка ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами визначається індикаторами, за допомогою яких можливо з'ясувати мотиваційну динаміку її втілення та встановити компаративні результати. Програми, політика та практика розвитку молоді в громаді мають зосереджуватися на позитивних методах і містити практичні інструменти та моделі для розроблення загальногромадських ініціатив, які розвивають компетенції й зосереджуються на схвалюваних громадами показниках. Розвиток молоді не відбувається й не повинен відбуватися в ізольованих контекстах, а навпаки,

бути вбудованим у численні середовища, в яких взаємодіє й живе молодь, та переміщується до ініціатив, які розвивають індивідуальний потенціал. Молодіжна політика входить до компетенції кожної громади, яка має автономію та відповідальність за власну молодіжну політику, адаптуючи її до своїх культурних і мовних особливостей. Взаємозв'язок між місцевою громадою й конкретною територією мешкання корінних народів на належних їм масивах природних ресурсів втілюється в русі, який сприяв справедливості в охороні природи, а в 2010 році був офіційно заснований у Швейцарії як міжнародна асоціація «Консорціум територій життя корінних народів». Підписаний нами «Маніфест територій життя», до якої цим самим долучилася й Україна, містить фундаментальну настанову на майбутнє, що визначає вирішальну місію дітей і молоді, включаючи ще ненароджених нащадків: «Вирішальна роль територій життя та їхніх опікунів у тому, щоб майбутні покоління успадкували світ, який є різноманітним, справедливим і зручним для життя». З наведеної тенденції видно, що основою ефективності місцевої молодіжної політики є збереження молоддю культурної самобутності власних предковичних територіальних громад як територій життя, яким є що представити й розвивати в майбутньому.

Систему оцінки в 12-ти можливих сферах молодіжної політики пропонує Університет Жирони (Королівство Іспанія) як показники, що мають на меті сприяти аналізу та самооцінці муніципальної молодіжної політики та практичного інструменту для виявлення недоліків і визначення напрямків дій для людей з політичними позиціями та муніципальних фахівців у сфері молоді. Зокрема, це «Освіта», «Працевлаштування», «Житло», «Здоров'я», «Участь та асоціація», «Культура», «Соціальна згуртованість», «Спорт», «Інформація та орієнтація молоді», «Мобільність», «Методологічні аспекти молодіжної політики» й «Ресурси молодіжної політики». Мотиваційна динаміка реалізації територіальними громадами молодіжної політики є похідною від одного з центральних елементів у соціальних дискурсах і, серед них, у дискурсах, пов'язаних із молодіжною політикою, до якого належить повноправне громадянство молодої людини. Оцінка мотиваційної динаміки молодіжної політики повинна включати елементи для розгляду ефективності дій, вжитих з точки зору доброчесності, щоб сприяти можливостям емансипації молоді та разом із цим здійснення ними повносправного громадянства. Мотиваційна динаміка виникає з переконання, що муніципальна молодіжна політика повинна займати центральне місце в соціальній політиці й водночас вона також може стати засобом соціальної трансформації, сприяючи здійсненню життєвих проєктів молодих людей, сприяти соціальній мобільності, боротися з нерівністю та посилювати роль молоді як рушія змін.

До інструментів мотиваційної динаміки в Україні, як правило, належить дослідження проблем і потреб молоді; громадські слухання; звітування органів влади об'єднаних територіальних громад для молоді; призначення особи, відповідальної за роботу з молоддю в ОТГ або, як наступний крок у налагодженні системної молодіжної роботи, створення відділу з питань молоді в адміністрації ОТГ; проведення днів молоді в місцевих радах; створення дієвого молодіжного дорадчо-консультаційного органу — молодіжної ради ОТГ; включення молоді в ради і комітети тощо. Виходячи з проведених досліджень, основним засобом мотиваційної динаміки реалізації територіальними громадами молодіжної політики є інформаційно-навчальні заходи, тренінги, навчально-ознайомчі візити щодо створення й державної реєстрації нових громадських та благодійних організацій, обговорення, обміну досвідом, знайомств, роботи в командах, планування, поглиблення знань у питаннях грантових програм, соціального згуртування, проведення опитувань серед жителів громад, переймання досвіду колег тощо.

Компаративні результати ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами свідчать про те, що кожна з них співвідносить власні потреби з власними можливостями розвитку молодіжної політики, опікуючись основними сферами відповідальності в роботі з молоддю. При цьому місцева специфіка потреб у роботі з молоддю покривається видатками селищного бюджету та інших джерел фінансування, не заборонених чинним законодавством. Молодіжна політика громад, як правило, займає прикінцеве місце і в структурі видатків має непропорційно низькі показники. Цим самим новий механізм бюджетного вирівнювання об'єднаних територіальних громад позбавляє молодь стимулів до наповнення їх бюджетів і сприяє виїзду за межі своїх громад у більш сприятливі для власного розвитку умови в Україні, а з більш високими домаганнями — до більш розвинених країн Європи й світу, де достатньою мірою фінансуються відповідні бюджетні видатки для молоді. Компаративні результати ефективності реалізації молодіжної політики територіальними громадами свідчать про значну різноманітність підходів до визначення потреб молоді, які можуть не збігатися з декларованими цілями й завданнями, що пропагуються або схвалюються центральними органами законодавчої та виконавчої влади в цій сфері. Це потребує подальших досліджень для з'ясування внутрішньої неповторності молодіжної політики територіальних громад, яка відповідає їх самобутнім інтересам, потребам і прагненням.

Список використаних джерел

1. Villarruel, F. A., Perkins, D. F., Borden, L. M., & Keith, J. G. (Eds.) (2003). *Community youth development: Programs, policies, and practices*. SAGE Publications, Inc. URL: <https://doi.org/10.4135/9781452233635>
2. Youth policy in the three communities of Belgium (2024). This publication is an initiative of the youth administrations of the three Communities of Belgium as part of the Belgian EU Presidency 2024. EU Needs youths. URL: https://euyouth2024.be/uploads/Youth-policy-in-the-three-communities-of-Belgium_2024-02-13-112134_fgep.pdf
3. Manifesto for territories of life (Version approved by the ICCA Consortium's 19th General Assembly on 28 June 2023). *ICCAs Home*. URL: <https://www.iccaconsortium.org/manifesto-for-territories-of-life/>
4. Virtual Campfire celebrates Indigenous youth engagement and empowerment in Southeast Asia (2023). *ICCAs Home*. URL: <https://www.iccaconsortium.org/2023/10/26/virtual-campfire-celebrates-indigenous-youth-engagement-and-empowerment-in-southeast-asia/>
5. Karen Indigenous youth are leading self-determination and revitalizing territories of life in Myanmar: Esther Wah (2023). *ICCAs Home*. URL: <https://www.iccaconsortium.org/2023/09/19/karen-indigenous-youth-leadership-myanmar-territories-of-life/>
6. Planas A., Soler P., Vilà M., Assessing youth policies. A system of indicators for local government, *Evaluation and Program Planning*, Volume 45, 2014, Pages 22-28, ISSN 0149-7189. URL: <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2014.03.003>
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0149718914000202>
7. Indicator System for Evaluation of Municipal Youth Policies. *SIAPJove*. *Universitat de Girona*. URL: <https://siapjove.udg.edu/en-us/home.aspx>
8. Kallio, K. P., Häkli, J., & Bäcklund, P. (2015). Lived citizenship as the locus of political agency in participatory policy. *Citizenship Studies*, 19(1), 101–119. URL: <https://doi.org/10.1080/13621025.2014.982447>
9. Carvalho, L., Rambo, A. G., & Stoffel, J. (2020). Agroecological territorial dynamics: considerations about brazilian settlements. *Revista Produção E Desenvolvimento*, 6. URL: <https://doi.org/10.32358/rpd.2020.v6.480>
10. Активізація молоді та залучення до діяльності з розвитку громад / заг. ред. Ю. Ткачук; авт.-упоряд. Т. Репицький; матеріали: Ю. Ткачук, Т. Репицький, А. Товстуха. Київ: Global Communities, 2019. 51 с. URL: https://www.sii.org.ua/wp-content/uploads/2022/09/youth_engagement_practices.pdf
11. Бородін Є., Острікова А. Сучасні механізми формування молодіжних структур в органах місцевого самоврядування територіальних громад.

Public administartion aspects, 9, (6) 2021. 5–11. URL: file:///C:/Users/User1/Downloads/919-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1369-1-10-20220908.pdf

12. Безсмертна В., Гарсія Лопез М.А., Павлик Н., Кіндрат Л. Дослідження потреб і стану діяльності місцевих, обласних і національних органів влади у сфері молодіжної політики, а також місцевих і обласних молодіжних консультативно-дорадчих органів, зокрема з урахуванням потреб і реалій молодих людей у воєнний і повоєнний період. *Звіт*. Київ: Міністерство молоді та спорту України, Національне агенство України з питань державної служби, Українська асоціація молодіжних рад, Cuncil of Europe, 2023. 70 с.

13. Огляд стану розвитку молодіжної політики в громадах-партнерах. *Агенція локальних ініціатив*. 2024. URL: <https://initiatives.in.ua/index.php/blog/53-news/435-ohliad-stanu-rozvytku-molodizhnoi-polityky-v-hromadakh-partnerkakh>

14. Костюкевич А. М., Костюкевич Р. М., Антонюк С. Ю. Розвиток молодіжної політики в сільських громадах. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування, м. Рівне, Серія «Економічні науки»*. Випуск 4 (92), 2020. С. 112–120. URL: file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Downloads/ojsadmin,+Ve9211.pdf

15. Молодь і громада: зміни заради майбутнього. Київ: USAID від американського народу; Асоціація міст України спільними зусиллями, 2019. 36 с. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/knyga_molod_1.pdf

16. Програма підтримки молодіжної політики на території Софіївської селищної територіальної громади на 2021–2025 роки. *Софіївська селищна територіальна громада*. 2021. URL: <https://sofotg.gov.ua/storage/documents/documents/56a2808f4230a912ee49aede50f323d7.pdf>

17. Програма розвитку молодіжної політики на території Калинівської селищної ради на 2022 — 2025 роки. *Калинівська селищна рада Фастівського району Київської області*. 2021. URL: <https://www.kalynivskarada.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/232-12-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83-%D0%BC%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8.pdf>

18. Єрмоменко А. О. Аналіз стану фінансового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад у Київській області. *Економіка і регіон*, № 2 (85), 2022. С. 39–46. URL: https://eir.nupp.edu.ua/files/2022/2_85_2022.pdf

19. Мамчур Р. С. Молодіжна політика в Україні та її реалізація на муніципальному рівні (на прикладі м. Миколаєва): автореф. магістерської роботи на здобуття наук. ступеня магістра публічного управління: спец. 281 «Публічне управління та адміністрування». Миколаїв, 2019. 13 с.

References

1. Villarruel, F. A., Perkins, D. F., Borden, L. M., & Keith, J. G. (Eds.) (2003). *Community youth development: Programs, policies, and practices*. SAGE Publications, Inc. URL: <https://doi.org/10.4135/9781452233635>
2. Youth policy in the three communities of Belgium (2024). This publication is an initiative of the youth administrations of the three Communities of Belgium as part of the Belgian EU Presidency 2024. EU Needs youths. URL: https://euyouth2024.be/uploads/Youth-policy-in-the-three-communities-of-Belgium_2024-02-13-112134_fgpep.pdf
3. Manifesto for territories of life (Version approved by the ICCA Consortium's 19th General Assembly on 28 June 2023). *ICCAs Home*. URL: <https://www.iccaconsortium.org/manifesto-for-territories-of-life/>
4. Virtual Campfire celebrates Indigenous youth engagement and empowerment in Southeast Asia (2023). *ICCAs Home*. URL: <https://www.iccaconsortium.org/2023/10/26/virtual-campfire-celebrates-indigenous-youth-engagement-and-empowerment-in-southeast-asia/>
5. Karen Indigenous youth are leading self-determination and revitalizing territories of life in Myanmar: Esther Wah (2023). *ICCAs Home*. URL: <https://www.iccaconsortium.org/2023/09/19/karen-indigenous-youth-leadership-myanmar-territories-of-life/>
6. Planas A., Soler P., Vilà M., Assessing youth policies. A system of indicators for local government, *Evaluation and Program Planning*, Volume 45, 2014, Pages 22-28, ISSN 0149-7189. URL: <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2014.03.003>. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0149718914000202>
7. Indicator System for Evaluation of Municipal Youth Policies. *SIAPJove*. *Universitat de Girona*. URL: <https://siapjove.udg.edu/en-us/home.aspx>
8. Kallio, K. P., Häkli, J., & Bäcklund, P. (2015). Lived citizenship as the locus of political agency in participatory policy. *Citizenship Studies*, 19(1), 101–119. URL: <https://doi.org/10.1080/13621025.2014.982447>
9. Carvalho, L., Rambo, A. G., & Stoffel, J. . (2020). Agroecological territorial dynamics: considerations about brazilian settlements. *Revista Produção E Desenvolvimento*, 6. URL: <https://doi.org/10.32358/rpd.2020.v6.480>

10. Activation of youth and involvement in community development activities / general. ed. Yu. Tkachuk; auto.-edited T. Reptytskyi; materials: Yu. Tkachuk, T. Reptytskyi, A. Tovstuha. Kyiv: Global Communities, 2019. 51 p. URL: https://www.sii.org.ua/wp-content/uploads/2022/09/youth_engagement_practices.pdf

11. Borodin E., Ostrikova A. (2021). Modern mechanisms of formation of youth structures in local self-government bodies of territorial communities. Public administration aspects, 9, (6), 5–11. URL: <file:///C:/Users/User1/Downloads/919-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1369-1-10-20220908.pdf>

12. Bezsmertna V., Garcia Lopez M. A., Pavlyk N., Kindrat L.(2023). Study of the needs and state of activity of local, regional and national authorities in the field of youth policy, as well as local and regional youth consultative and advisory bodies, in particular with taking into account the needs and realities of young people in the war and post-war period. Report. Kyiv: Ministry of Youth and Sports of Ukraine, National Agency of Ukraine for Civil Service, Ukrainian Association of Youth Councils, Council of Europe. 70 c.

13. Overview of the development of youth policy in partner communities (2024). *Agency of local initiatives*. URL: <https://initiatives.in.ua/index.php/blog/53-news/435-ohliad-stanu-rozvytku-molodizhnoi-polityky-v-hromadakh-partnerkakh>

14. Kostyukevich A. M., Kostyukevich R. M., Antonyuk S. Yu. (2020). Development of youth policy in rural communities. Bulletin of the National University of Water Management and Nature Management, Rivne, Series «Economic Sciences». Issue 4 (92). P. 112–120. URL: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD/Downloads/ojsadmin,+Ve9211.pdf>

15. Youth and community: changes for the future (2019). Kyiv: USAID from the American people; Association of Ukrainian cities with joint efforts. 6 p. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/knyga_molod_1.pdf

16. Youth policy support program on the territory of the Sofiyiv settlement territorial community for 2021–2025 (2021). Sofia settlement territorial community. URL: <https://sofotg.gov.ua/storage/documents/documents/56a2808f4230a912ee49aede50f323d7.pdf>

17. Program for the development of youth policy in the territory of the Kaliniv settlement council for 2022-2025 (2021). Kaliniv village council of Fastiv district, Kyiv region. URL: <https://www.kalynivskarada.gov.ua/wp-content/uploads/2022/05/232-12-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D1%82%D0%B2%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83-%D0%BC%>

D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%BE%D1%97-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B8.pdf

18. Yeryomenko A. O. (2022). Analysis of the state of financial support for the development of united territorial communities in the Kyiv region. *Economy and the Region*, No. 2 (85). P. 39–46. URL: https://eir.nupp.edu.ua/files/2022/2_85_2022.pdf

19. Mamchur R. S. (2019). Youth policy in Ukraine and its implementation at the municipal level (on the example of Mykolaiv): author's abstract. master's thesis for obtaining sciences. master's degree in public administration: special. 281 Public management and administration. Mykolaiv. 13 p.

Sergii BOLTIVETS, Sefa BULUT. Increasing the effectiveness of youth policy implementation at the level of territorial communities.

The article reveals the main approaches to evaluating the effectiveness of the implementation of youth policy by territorial communities and provides indicators that can be used to find out the motivational dynamics of its implementation and establish comparative results. It was noted that programs, policies and practices of youth development in the community should focus on positive methods and contain practical tools and models for developing community-wide initiatives that develop competencies and focus on community-approved indicators. It is argued that youth development does not and should not occur in isolated contexts, but rather should be embedded in the multiple environments in which young people interact and live, and move towards initiatives that develop individual potential. The relationship between the local community and the specific territory of indigenous peoples on their natural resources was revealed, which was embodied in a movement that promoted justice in nature protection, and in 2010 was officially founded in Switzerland as an international association «Consortium of Indigenous Peoples' Territories». The decisive mission of children and young people, including unborn descendants, is stated in the «Manifesto of the Territories of Life», signed by the author on behalf of the Ukrainian people, to which Ukraine has thereby joined: «The decisive role of the territories of life and their guardians in ensuring that future generations inherit a world that is diverse, fair and livable.» Indicators of the evaluation system in 12 possible areas of youth policy proposed by the University of Girona (Kingdom of Spain) are presented, which include «Education», «Employment», «Housing», «Health», «Participation and association», «Culture», «Social cohesion», «Sports», «Information and orientation of youth», «Mobility», «Methodological aspects of youth policy» and «Resources of youth policy». Attention is drawn to the proposition that the motivational dynamics of the implementation of youth policy by territorial communities is derived from

one of the central elements in social discourses and, among them, in discourses related to youth policy, to which the full citizenship of a young person belongs. The study of the problems and needs of youth is included in the article as tools of motivational dynamics in Ukraine; public hearings; reporting of authorities of united territorial communities for youth; the appointment of a person responsible for work with youth in OTG or, as the next step in the establishment of systemic youth work, the creation of a department for youth issues in the administration of OTG; conducting youth days in local councils; creation of an effective youth advisory body — the youth council of the OTG; inclusion of youth in councils and committees, etc. The comparative results of the effectiveness of the implementation of youth policy by territorial communities given in the article indicate that each of them correlates its own needs with its own opportunities for the development of youth policy, taking care of the main areas of responsibility in working with young people. At the same time, the youth policy of communities, as a rule, takes the last place and has disproportionately low indicators in the structure of expenditures. In this way, the new mechanism of budget equalization of united territorial communities deprives young people of incentives to fill their budgets and promotes the departure of young people outside their communities to more favorable conditions for their own development in Ukraine, and with higher aspirations - to more developed countries in Europe and the world, where appropriate budget expenditures for youth are sufficiently financed. The article concludes that the comparative results of the effectiveness of the implementation of youth policy by territorial communities indicate a significant diversity of approaches to determining the needs of young people, which may not coincide with the declared goals and objectives promoted or approved by the central bodies of legislative and executive power in this area.

Key words: *performance evaluation, youth policy, territorial communities, motivational dynamics, comparative results, positive methods, practical tools, community-wide initiatives, youth development, individual potential, territories of life, full citizenship, diversity of approaches.*